

**Student-Teachers' Sense of Belonging to Farhangian
University and Its Role in Shaping Teachers' Social
Education and Professional Identity**

Katayoon. Hamidizadeh 1 Fatemeh.sofi 2

1. Assistant Professor of Farhangian University of Arak

2. Bachelor Student in Educational Affairs, Farhangian University of Arak, Ira

ABSTRACT

**Keywords:
Engagement**

StudentTeachers
Farhangian
University
Teacher
Identity.

1 .Corresponding
author

 K_hamidizadeh
@cfu.ac.ir

Background and Objectives:: This study aims to examine the impact of student-teachers' sense of belonging to Farhangian University on their social education and its role in shaping their professional identity as future teachers. The research seeks to demonstrate how belonging can serve as a key factor in enhancing social participation, internalizing educational and social values, and developing professional attitudes among teacher candidates. **Method::** A descriptive-analytical approach using Structural Equation Modeling (SEM) was employed. Data were collected through two researcher-developed questionnaires: one measuring sense of belonging with 31 items across six dimensions (support from faculty and university officials, participation in university activities, perception of respect and justice, positive feelings toward the university, personal attachment, and academic engagement); and another assessing social education with 12 items across three dimensions (social participation, value internalization, and critical thinking). Content and construct validity were confirmed, and reliability was verified using Cronbach's alpha coefficients of 0.84 and 0.81, respectively. The statistical population consisted of 2,558 student-teachers enrolled between 2021 and 2024 at Farhangian University in Markazi Province. A sample of 334 participants was selected using simple random sampling. **Finding::** Results indicated that sense of belonging to the university significantly influences the formation of professional teacher identity both directly and indirectly through social education. The mediating role of social education was found to be substantial in transferring the effects of belonging. Additionally, faculty support, academic engagement, and positive perceptions of the university were identified as key contributors to enhancing both social education and professional identity. **Conclusion::** Strengthening student-teachers' professional identity and social education requires the development of supportive institutional structures, increased opportunities for academic and social participation, and the creation of a dynamic, ethical, and value-driven university environment.

ISSN (Online):2717-2651

DOI:10.48310/rsse.2025.19146.1260

Received: 1404/01/15 Reviewed: 1404/03/24 Accepted: 1404/03/27 PP: 20

Citation (APA): hamidizadeh, K. (2025). Student-Teachers' Sense of Belonging to Farhangian University and Its Role in Shaping Teachers' Social Education and Professional Identity. *Quarterly Journal of Research in Social Studies Education* , 7(2), 1-19

 <https://doi.org/10.48310/rsse.2025.19146.1260>

تعلق خاطر دانشجومعلمان به دانشگاه فرهنگیان و نقش آن در شکل‌گیری تربیت اجتماعی و هویت حرفه‌ای معلمان

کتایون حمیدی زاده^۱، فاطمه صوفی^۲

۱. گروه آموزشی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

۲. کارشناسی امور تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، اراک، ایران.

چکیده

پیشینه و اهداف: پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر تعلق خاطر دانشجومعلمان به دانشگاه فرهنگیان بر تربیت اجتماعی و نقش آن در شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمان صورت گرفته است. این مطالعه تلاش دارد نشان دهد که تعلق خاطر چگونه می‌تواند عاملی مؤثر در ارتقای مشارکت اجتماعی، درونی‌سازی ارزش‌های اجتماعی و تربیتی، و توسعه نگرش‌های حرفه‌ای معلمان آینده باشد. **روش:** در این پژوهش از روش توصیفی-تحلیلی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری (SEM) استفاده شد. داده‌ها از طریق دو پرسش‌نامه محقق‌ساخته تعلق خاطر با ۳۱ سؤال و ۶ بعد (حمایت استادان و مسئولین دانشگاه، مشارکت در دانشگاه، احساس رعایت احترام و عدالت، احساس مثبت به دانشگاه، تعلق فردی و مشارکت علمی) و پرسشنامه تربیت اجتماعی با سه بعد (مشارکت اجتماعی، درونی‌سازی ارزش‌ها و تفکر انتقادی) گردآوری گردید. روایی ابزار با استفاده از روایی محتوا و سازه و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۴ و ۰/۸۱) تأیید شد. جامعه آماری شامل ۲۵۵۸ نفر از دانشجومعلمان ورودی‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۳ دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی و نمونه‌ای به تعداد ۳۳۴ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده تعیین شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد تعلق خاطر به دانشگاه فرهنگیان هم به‌صورت مستقیم و هم از طریق تربیت اجتماعی، تأثیر معناداری بر شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمان دارد. مسیر میانجی «تربیت اجتماعی» نقش کلیدی در انتقال اثر تعلق خاطر ایفا می‌کند. همچنین، حمایت استادان، مشارکت علمی و احساس مثبت به دانشگاه به‌عنوان عوامل مؤثر در ارتقای تربیت اجتماعی و هویت حرفه‌ای تأیید شدند. **نتیجه‌گیری:** بر اساس یافته‌ها، تقویت هویت حرفه‌ای و تربیت اجتماعی دانشجومعلمان مستلزم توسعه ساختارهای حمایتی، فراهم‌سازی فرصت‌های مشارکت علمی و اجتماعی، و ایجاد محیط دانشگاهی پویا، اخلاقی محور و ارزش‌مدار است.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

تعلق خاطر

دانشجو معلمان

دانشگاه فرهنگیان

هویت معلمی.

۱. نویسنده مسئول

k_hamidizadeh@cfu.a
c.ir

مقدمه

دانشگاه‌ها نقشی تعیین‌کننده در شکل‌گیری هویت آموزشی، احساس تعلق و شناخت اجتماعی دانشجویان دارند و تأثیرات برجسته‌ای بر فرآیند یادگیری و جامعه ایفا می‌کنند. این نهادهای علمی و فرهنگی نه تنها موجب تغییرات شناختی و هویتی در دانشجویان می‌شوند، بلکه آنان را با چشم‌اندازهای تربیتی و اجتماعی نوینی آشنا می‌سازند. دانشگاه‌ها با ارائه برنامه‌های فرهنگی، هنری و آموزشی، فرصتی برای تبادل تفکر و شکل‌گیری نگرش‌های اجتماعی فراهم می‌کنند که در نهایت به رشد فردی و اجتماعی دانشجویان، حل چالش‌های اجتماعی و توسعه اندیشه‌های انتقادی منجر می‌شود.

در این مسیر، احساس تعلق به محیط آموزشی، اهمیت ویژه‌ای در ارتقای کیفیت آموزش دارد. دانشجویانی که حس تعلق بیشتری به دانشگاه دارند، سطح بالاتری از انگیزه تحصیلی، مشارکت آکادمیک و تعامل اجتماعی را تجربه می‌کنند (Kelly et al, 2021). احساس تعلق به عنوان یکی از عوامل اساسی در ارزیابی ارتباط انسان با محیط آموزشی، نوعی همذات‌پنداری و ارتباط عمیق فردی با فضای یادگیری ایجاد می‌کند که منجر به ارتقاء کیفیت یاددهی-یادگیری می‌شود (Hernandez, 2001; Tett, Cree, & Christie, 2017). این نیاز روان‌شناختی، که در نظریه‌های مختلف همچون سلسله‌مراتب نیازهای مازلو و نظریه انتخاب گلاسر مورد توجه قرار گرفته، عامل محرکی برای مشارکت در فعالیت‌های آموزشی و اجتماعی محسوب می‌شود (Kenrick et al, 2010; Glasser, 1998). تعلق خاطر به دانشگاه، به معنای ادراک حمایت اجتماعی، پذیرش، احترام و ارزشمندی در محیط یادگیری است که احساس همبستگی با استادان و هم‌کلاسی‌ها را تقویت می‌کند (Samadieh & Tanhayeh Reshvanloo, 2023; Leal & Shalka, 2020). دوران گذار از مدرسه به دانشگاه نیازمند پیوند با محیط‌های آموزشی بزرگ‌تر و پیچیده‌تری است.

دانشگاه فرهنگیان، به‌ویژه برای دانشجومعلم‌ان، محیطی حیاتی برای شکل‌گیری نگرش‌های آموزشی و اجتماعی و تقویت نقش حرفه‌ای آنان فراهم می‌آورد (Wilson et al, 2016; Scanlon et al, 2020). تعلق خاطر در این دوره، دانشجویان را به کنجکاوی، کاوش و بهره‌مندی بهینه از امکانات آموزشی دانشگاه ترغیب می‌کند (van Gijn-Grosvenor & Huisman, 2020). برای دانشجومعلم‌ان، تعلق خاطر نه تنها از منظر عاطفی اهمیت دارد، بلکه ابزاری برای تعامل آموزشی مؤثر، ارتقای کیفیت یادگیری در تربیت اجتماعی، و درونی‌سازی ارزش‌های تربیتی و حرفه‌ای معلمی محسوب می‌شود (Yari Dehnavi & Shafiei Apourvari).

(2021) دانشجویانی که حس تعلق بالاتری دارند، مشارکت بیشتری در فعالیتهای آموزشی، تعاملات علمی، و تعهد بالاتری نسبت به اهداف دانشگاهی و تربیتی نشان می‌دهند.

بیان مسأله

باوجود نقش حیاتی دانشگاه فرهنگیان در تربیت حرفه‌ای دانشجویان، هنوز ابعاد روان‌شناختی و اجتماعی تجربه زیسته آنان در این محیط به‌طور کامل واکاوی نشده است. یکی از مؤلفه‌های مغفول‌مانده در این زمینه، «تعلق خاطر» دانشجویان به دانشگاه است؛ احساسی که می‌تواند به‌عنوان پیشران انگیزشی، شناختی و هویتی در مسیر آموزش و یادگیری ایفای نقش کند (khodabakhshi et al, 2024). در حالی که مطالعات متعددی به بررسی احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه پرداخته‌اند، پژوهش‌های اندکی به بررسی این احساس در محیط‌های آموزش عالی، به‌ویژه در دانشگاه‌های تربیت معلم، اختصاص یافته‌اند.

این خلأ پژوهشی در شرایطی رخ می‌دهد که تعلق خاطر می‌تواند بستری برای شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمی و ارتقای کیفیت آموزش در حوزه‌هایی چون تربیت اجتماعی فراهم آورد. تربیت اجتماعی، به‌عنوان حوزه‌ای میان‌رشته‌ای، نیازمند مشارکت فعال، تفکر انتقادی و درونی‌سازی ارزش‌های اجتماعی است؛ مؤلفه‌هایی که بدون احساس تعلق به محیط آموزشی، به‌سختی در دانشجویان نهادینه می‌شوند. از سوی دیگر، هویت حرفه‌ای معلمی نه‌تنها در کلاس درس، بلکه در تعاملات اجتماعی، تجربه‌های دانشگاهی و ادراک فرد از نقش خود شکل می‌گیرد. در این میان، تعلق خاطر به دانشگاه فرهنگیان می‌تواند به‌عنوان یک عامل زمینه‌ساز، مسیر شکل‌گیری این هویت را تسهیل کند (Alborzi & Aghamohammadi, 2024). با این حال، فقدان پژوهش‌های بومی و زمینه‌مند در این حوزه، موجب شده است که سیاست‌گذاری‌های آموزشی و برنامه‌ریزی‌های تربیتی از شناخت دقیق این پیوند محروم بمانند.

تحقیقات مرتبط نشان می‌دهند که درک بهتر از نیازها و چالش‌های آموزشی دانشجویان، مستلزم تقویت حس تعلق به محیط‌های حمایتی دانشگاهی است (khodabakhshi et al, 2024, Alborzi & Aghamohammadi, 2024, Samadieh et al, 2023, Firouzjaeian & Hashemian, 2018). این امر می‌تواند به توسعه هویت حرفه‌ای، افزایش انگیزه‌های یادگیری، و ارتقای کیفیت آموزش، به‌ویژه در حوزه تربیت اجتماعی، منجر شود. بنابراین، مسئله اصلی این پژوهش آن است که چگونه تعلق خاطر دانشجویان به دانشگاه فرهنگیان می‌تواند بر کیفیت تربیت اجتماعی و شکل‌گیری هویت حرفه‌ای آنان تأثیرگذار باشد؟

آیا احساس تعلق می‌تواند به‌عنوان یک متغیر کلیدی در فرآیند تربیت معلم مورد توجه قرار گیرد؟ و چه سازوکارهایی در محیط دانشگاهی موجب تقویت یا تضعیف این احساس می‌شوند؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تعلق خاطر به محیط آموزشی، یکی از نیازهای بنیادین روان‌شناختی انسان است که نقش مهمی در شکل‌گیری انگیزه، تعامل اجتماعی و کیفیت یادگیری ایفا می‌کند. این مفهوم به احساس پذیرش، حمایت، ارزشمندی و ارتباط مثبت فرد با فضای آموزشی اشاره دارد و زمانی شکل می‌گیرد که دانشجو احساس کند عضوی از جامعه دانشگاهی است و حضورش در آن معنا و ارزش دارد. نظریه‌های روان‌شناختی متعددی به تبیین این نیاز پرداخته‌اند (Deci & Ryan, 2000). در نظریه سلسله‌مراتب نیازهای مازلو، تعلق اجتماعی در سطح سوم نیازهای انسانی قرار دارد و پس از تأمین نیازهای فیزیولوژیکی و ایمنی، فرد به دنبال ارتباط، پذیرش و محبت از سوی دیگران است (Maslow, 1949). همچنین، ویلیام گلاسر در نظریه انتخاب خود، تعلق را یکی از پنج نیاز اساسی انسان معرفی می‌کند که در کنار آزادی، قدرت، بقاء و تفریح، رفتار و انگیزش فرد را شکل می‌دهد (Glasser, 1998).

نظریه خودتعیین‌گری دسی و رایان نیز تعلق اجتماعی را یکی از سه نیاز روان‌شناختی پایه می‌داند که در کنار خودمختاری و شایستگی، بر کیفیت یادگیری و مشارکت تحصیلی تأثیرگذار است. این نظریه‌ها نشان می‌دهند که تعلق خاطر نه تنها یک احساس عاطفی، بلکه یک عامل انگیزشی و شناختی مؤثر در فرآیند یاددهی-یادگیری است. در محیط‌های آموزش عالی، تعلق خاطر دانشجویان به دانشگاه نقش کلیدی در ارتقای کیفیت آموزش، افزایش انگیزه تحصیلی و مشارکت آکادمیک دارد. دانشجویانی که احساس تعلق بیشتری دارند، نه تنها در فعالیت‌های علمی و فرهنگی دانشگاه فعال‌ترند، بلکه تعاملات اجتماعی مؤثرتری با استادان و هم‌کلاسی‌ها برقرار می‌کنند. این تعاملات موجب تقویت حس همبستگی، پذیرش اجتماعی و درک متقابل می‌شود که در نهایت به رشد فردی و اجتماعی دانشجویان منجر می‌گردد. مطالعات نشان داده‌اند که تعلق خاطر با کاهش احساس انزوا، افزایش رضایت تحصیلی و بهبود عملکرد آموزشی همراه است (Beijaard et al., 2004; Groenewald & Arnold).

دانشگاه فرهنگیان به‌عنوان نهاد تخصصی تربیت معلم، محیطی حیاتی برای شکل‌گیری هویت حرفه‌ای دانشجومعلمان فراهم می‌آورد. این دانشگاه نه تنها مسئول آموزش مباحث نظری و عملی مرتبط با تعلیم و تربیت است، بلکه نقش مهمی در درونی‌سازی ارزش‌های تربیتی،

تقویت نگرش‌های آموزشی و توسعه مهارت‌های حرفه‌ای ایفا می‌کند. تعلق خاطر دانشجویان به این محیط، موجب افزایش تعهد حرفه‌ای، مشارکت آموزشی مؤثر و شکل‌گیری باورهای مثبت نسبت به نقش معلمی می‌شود.

هویت حرفه‌ای معلمی، مجموعه‌ای از باورها، ارزش‌ها، نگرش‌ها و تجربیات است که فرد را به‌عنوان یک معلم تعریف می‌کند و در تعامل با محیط آموزشی، فرهنگی و اجتماعی شکل می‌گیرد. این هویت در فرآیند آموزش، تعامل با استادان، مشارکت در فعالیتهای دانشگاهی و تجربه‌های عملی تدریس تقویت می‌شود.

تعلق خاطر به دانشگاه فرهنگیان، زمینه‌ساز شکل‌گیری این هویت است و موجب می‌شود دانشجویان با انگیزه، تعهد و مسئولیت‌پذیری بیشتری در مسیر حرفه‌ای خود گام بردارند. تربیت اجتماعی به‌عنوان حوزه‌ای میان‌رشته‌ای، با هدف تربیت شهروندانی آگاه، مسئول و منتقد طراحی شده است (Busey & Waters, 2015).

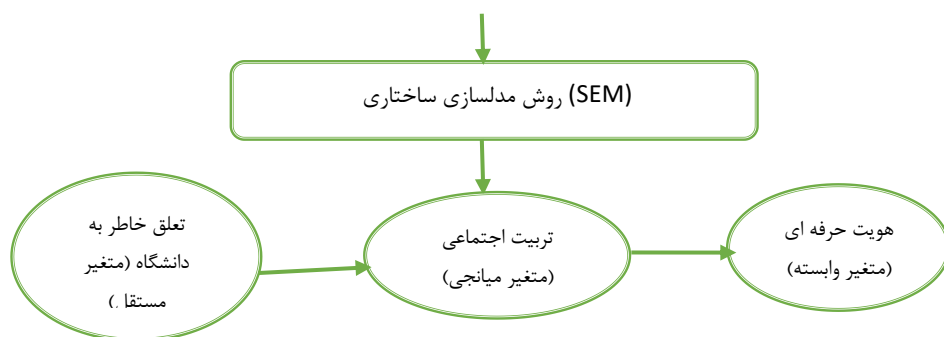
این حوزه نیازمند تفکر انتقادی، تعامل اجتماعی، درک مفاهیم فرهنگی و تاریخی، و توانایی تحلیل مسائل اجتماعی است. تعلق خاطر دانشجویان به دانشگاه، زمینه‌ساز مشارکت فعال آنان در تربیت اجتماعی و ارتقای کیفیت یادگیری در این حوزه است. دانشجویانی که احساس تعلق بیشتری دارند، با کنجکاوی و انگیزه بالاتری به کاوش مفاهیم اجتماعی می‌پردازند، در بحث‌های کلاسی مشارکت می‌کنند، و از منابع آموزشی دانشگاه بهره‌برداری مؤثرتری دارند. این تعلق موجب افزایش تعامل علمی، تقویت روحیه پرسشگری، و درونی‌سازی ارزش‌های اجتماعی و تربیتی می‌شود (Allen et al, 2021). در نتیجه، تعلق خاطر نه تنها یک عامل عاطفی، بلکه ابزاری برای ارتقای کیفیت تربیت اجتماعی و توسعه هویت حرفه‌ای معلمی محسوب می‌شود.

در پژوهش‌های گذشته بیشترین میزان تمرکز بر احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه بوده است و مطالعات اندکی به بررسی احساس تعلق در دانشگاه پرداخته‌اند. همچنین پژوهش‌هایی که به بررسی احساس تعلق دانشجویان به دانشگاه را مورد بررسی قرار داده‌اند، اغلب پژوهش‌های غربی بوده است. به‌عنوان مثال Davis and Ahn (۲۰۱۹) به شناسایی مولفه‌های احساس تعلق دانشجویان به دانشگاه پرداختند و نتایج نشان داد که درگیری تحصیلی، مشارکت اجتماعی، فضای فیزیکی از مهم‌ترین مولفه‌های احساس تعلق به شمار می‌رود. پژوهش‌های پیشین نشان داده است که احساس تعلق به دانشگاه با بهزیستی، ادراک حمایت اجتماعی، رضایت از زندگی، کمک طلبی، نزدیکی رابطه ارتباط مثبت و معنادار دارد (Suhlmann et al, 2018, Slaten et al, 2018, Samadieh et al, 2023, Won et al, 2024). Kelly و همکارانش (۲۰۲۱) در پژوهشی دریافتند که دانشجویان دانشگاه که حس

تعلق بیشتری داشتند، انگیزه و لذت بیشتری در تحصیلات خود گزارش کرده‌اند، در حالی که دانشجویانی که سطح تعلق کمتری داشتند، انگیزه و لذت کمتری گزارش داده‌اند. این مطالعه نشان می‌دهد که حس تعلق دانشجویان دانشگاه اهمیت بسیاری برای مؤسسات آموزش عالی دارد، زیرا انگیزه تحصیلی و لذت از تحصیل را افزایش می‌دهد که می‌تواند بر موفقیت دانشجو تأثیر بگذارد و احتمال ترک دانشگاه قبل از اتمام تحصیلات را کاهش دهد و به این ترتیب به نگهداشت دانشجویان کمک می‌کند. پژوهش‌های داخلی حاکی از آن است که در سال‌های اخیر انزوا و بیگانگی دانشجویان از دانشگاه افزایش داشته است (Firouzjaeian & Hashemian, 2018).

از میان پژوهشگران داخلی، صمدیه در سال‌های اخیر در پژوهش‌های مختلف احساس تعلق به دانشگاه را از ابعاد گوناگون بررسی کرده است. وی و همکارانش (2024) به ساخت و اعتباریابی مقیاس احساس تعلق دانشجویان به دانشگاه پرداختند. پژوهشگران در این بررسی مقیاس احساس تعلق دانشجویان به دانشگاه را با ابزارهای معتبر تنظیم و اعتباریابی نمودند که از شاخصه‌های آن می‌توان به تعامل با همسالان، جو دانشگاه، تعامل با استادان و عزت نفس اشاره کرد. در پژوهشی دیگر به بررسی پویایی‌های احساس تعلق دانشجویان به دانشگاه با یک مطالعه پدیدارشناختی پرداخته است (Samadieh et al, 2023). نتایج نشان داد که تجربه‌های مثبت و منفی دانشجویان در خصوص احساس تعلق به دانشگاه تحت تأثیر ترکیبی از عوامل درون‌فردی، بین‌فردی و بافتی است که دانشجویان در آن زندگی کرده‌اند. همچنین در پژوهشی دیگر با عنوان «پیشانی‌های انگیزشی احساس تعلق دانشجویان به دانشگاه: نقش خودمختاری، شایستگی، ارتباط و علاقه‌فری» (Samadieh et al, 2023) نتایج حاکی از آن بود که بین نیازهای شایستگی، خودمختاری، ارتباط، علاقه فردی و تعلق به دانشگاه همبستگی‌های متقابل معنادار وجود دارد. Kamali و همکاران (2024) به بررسی تعلق خاطر به دانشگاه به منزله‌ی تعیین گر هویت: تحلیل کیفی نظام معنایی دانشجویان دانشگاه شیراز، پرداختند که نتایج نشان داد؛ دانشگاه تغییرات هویتی و شناختی در دانشجویان ایجاد می‌کند و سبب می‌شود دانشجویان با چشم انداز فکری جدید آشنا شوند. مدل مفهومی پژوهش حاضر، در ادامه نشان داده شده است.

تعلق خاطر دانشجومعلم‌ان به دانشگاه فرهنگیان و نقش آن در
شکل‌گیری تربیت اجتماعی و هویت حرفه‌ای معلمان

روش

هدف این پژوهش بررسی رابطه بین تعلق خاطر دانشجو معلمان به دانشگاه فرهنگیان به منزله تعیین گر تربیت اجتماعی و هویت حرفه‌ای است. به همین منظور از روش توصیفی تحلیلی از نوع مدلیابی معادلات ساختاری (SEM) استفاده شده است. این روش به‌عنوان روشی پیشرفته، امکان بررسی روابط میان متغیرهای مشاهده‌شده و متغیرهای نهفته را فراهم می‌کند و به تحلیل اثرات مستقیم و غیرمستقیم می‌پردازد. در این پژوهش سه متغیر اصلی مورد بررسی قرار گرفته‌اند: تعلق خاطر به دانشگاه فرهنگیان (متغیر مستقل)، تربیت اجتماعی (متغیر میانجی)، هویت حرفه‌ای معلم (متغیر وابسته). به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شده است.

پرسشنامه محقق ساخته «تعلق خاطر به دانشگاه» که شامل ۳۱ گویه در ۶ بعد اصلی است و پرسشنامه «تربیت اجتماعی» که با بهره‌گیری از ادبیات نظری و نظر خبرگان طراحی شده و شامل ۱۲ گویه و سه بعد: مشارکت اجتماعی، درونی سازی ارزش‌های اجتماعی، تفکر انتقادی؛ است. هر دو پرسش‌نامه در اختیار ۱۰ نفر از اساتید متخصص در حوزه‌های روان‌شناسی تربیتی، سنجش و اندازه‌گیری و مدیریت آموزشی قرار گرفتند. از خبرگان خواسته شد تا نظرات خود را در مورد ضرورت، شفافیت و تناسب هر گویه اعلام کنند. برای تجزیه و تحلیل کمی نظرات آنان، از شاخص‌های نسبت روایی محتوا (CVR) و شاخص روایی محتوا (CVI) استفاده شد. با در نظر گیری تعداد خبرگان، حداقل مقدار قابل قبول CVR برابر با ۰/۶۲ بود. بر این اساس، گویه‌هایی که مقدار CVR پایین‌تری داشتند، حذف یا بازنگری شدند. همچنین مقدار میانگین CVI برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۲ به دست آمد که نشان‌دهنده روایی محتوای مطلوب ابزار است. روایی سازه نیز از طریق تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی مورد بررسی قرار گرفت که

جزئیات آن در ادامه آمده است. پایایی هر ابراز نیز از طریق آلفای کرونباخ محاسبه و تایید شد. ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه تعلق خاطر ۰/۸۴ و برای پرسشنامه تربیت اجتماعی ۰/۸۱ به دست آمد. همچنین به منظور اطمینان از پایایی هر یک از ابعاد به صورت مجرا، ضریب آلفای کرونباخ برای هر مؤلفه نیز محاسبه شد که نتایج آن در جدول های ۱ و ۲ ارائه شده اند.

جدول ۱. پایایی هر یک از ابعاد پرسشنامه تربیت اجتماعی بر اساس ضریب آلفای کرونباخ

ردیف	ابعاد پرسشنامه	تعداد گویه ها	ضریب آلفای کرونباخ
۱	مشارکت اجتماعی	۴	۰/۸۰
۲	درونی سازی ارزش های اجتماعی	۴	۸۳/۰
۳	تفکر انتقادی	۴	۰/۷۹
۴	کل پرسشنامه	۱۲	۸۱/۰

جدول ۲. پایایی هر یک از ابعاد پرسشنامه تعلق خاطر بر اساس ضریب آلفای کرونباخ

ردیف	ابعاد پرسشنامه	تعداد گویه ها	ضریب آلفای کرونباخ
۱	حمایت مسئولین و دانشگاه	۱۲	۸۵/۰
۲	مشارکت در دانشگاه	۴	۷۸/۰
۳	احساس رعایت احترام و عدالت در دانشگاه	۵	۸۲/۰
۴	احساس مثبت به دانشگاه	۴	۷۹/۰
۵	تعلق فرد به دانشگاه	۳	۷۱/۰
۶	مشارکت علمی در فعالیتهای دانشگاهی	۳	۸۶/۰
۷	کل پرسشنامه	۳۱	۸۴/۰

توزیع سوالات پرسشنامه تعلق خاطر و تربیت اجتماعی به ترتیب در جدول ۳ و ۴ نشان داده شده است.

جدول ۳. توزیع سوالات پرسشنامه تربیت اجتماعی

ابعاد پرسشنامه	شماره سوال ها
مشارکت اجتماعی	۱، ۲، ۳، ۴
درونی سازی ارزش های اجتماعی	۵، ۶، ۷، ۸
تفکر انتقادی	۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲

جدول ۴. توزیع سوالات پرسشنامه تعلق خاطر

ابعاد پرسشنامه	شماره سؤال ها
حمایت مسئولین و دانشگاه	۲، ۳، ۷، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۴، ۲۲، ۳۱

۲۳،۲۵،۲۷،۱۴	مشارکت در دانشگاه
۱،۴،۵،۶،۱۵	احساس رعایت احترام و عدالت در دانشگاه
۱۳،۲۰،۲۹،۳۰	احساس مثبت به دانشگاه
۲۱،۲۶،۲۸	تعلق فرد به دانشگاه
۸،۱۰،۱۷	مشارکت علمی در فعالیتهای دانشگاهی

جامعه آماری این تحقیق شامل دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی (پردیس زینب کبری و پردیس شهید باهنر) شامل ورودی‌های ۱۴۰۰-۱۴۰۳ به تعداد ۲۵۵۸ نفر می‌باشد. نمونه‌گیری به روش تصادفی ساده انجام شده است. برای محاسبه اندازه نمونه از فرمول کوکران استفاده شد؛ بنابراین حجم نمونه به ۳۳۴ نفر انتخاب شدند. تحلیل داده‌ها با استفاده از مدلیابی معادلات ساختاری (SEM) انجام شده است که در آن مراحل زیر دنبال شده است: تدوین مدل مفهومی، اجرای تحلیل، بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم، برازش مدل. لازم به ذکر است تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری AMOS انجام شده است.

یافته‌ها

برای بررسی برازش مدل اندازه‌گیری (تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول)، شاخص‌های برازش برای هر دو پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت. مقادیر به‌دست‌آمده در جدول ۵ ارائه شده‌اند. همان‌طور که مشاهده می‌شود، تمامی شاخص‌ها در محدوده قابل قبول و مطلوب قرار دارند که نشان‌دهنده برازش خوب مدل اندازه‌گیری با داده‌ها است. بنابراین، ساختار عاملی شش‌بعدی پرسشنامه تعلق خاطر (۳۱ سؤال) و ساختار سه بعدی پرسشنامه تربیت اجتماعی (۱۲ سؤال) تأیید شدند و می‌توان از آن‌ها به‌عنوان ابزارهایی معتبر برای سنجش متغیرهای پژوهش استفاده کرد.

جدول ۵. شاخص‌های برازش مدل تحلیل عاملی تأییدی (CFA)

شاخص برازش	مقدار به‌دست‌آمده	ملاک برازش مطلوب	نتیجه
χ^2/df	۲.۸۷	$3 <$ (قابل قبول)	قابل قبول
CFI	۰.۹۵	$0.90 >$ (قابل قبول)	عالی

TLI (NNFI)	۰.۹۳	> ۰.۹۰ (قابل قبول)	عالی
RMSEA	۰.۰۶	< ۰.۰۸ (قابل قبول)	قابل قبول
SRMR	۰.۰۴	< ۰.۰۸ (قابل قبول)	عالی

پس از تأیید برازش مدل اندازه‌گیری، مدل ساختاری (SEM) برای آزمون فرضیه‌ها برازش داده شد. شاخص‌های برازش مدل ساختاری نهایی نیز حاکی از برازش مطلوب مدل با داده‌ها بود.

جدول ۶. ضرایب مسیر مستقیم در مدل

مسیر	ضریب استاندارد	خطای استاندارد	P-value
تعلق خاطر → تربیت اجتماعی	۰.۶۸	۰.۰۵	< ۰.۰۰۱
تربیت اجتماعی → هویت معلمی	۰.۷۱	۰.۰۴	< ۰.۰۰۱
تعلق خاطر → هویت معلمی	۰.۵۹	۰.۰۶	< ۰.۰۰۱

جدول ۶ نتایج حاصل از مدل‌یابی معادلات ساختاری (SEM) را نشان می‌دهد که روابط مستقیم میان سه متغیر اصلی پژوهش «تعلق خاطر به دانشگاه، تربیت اجتماعی، و هویت حرفه‌ای معلمی» را بررسی کرده است. این نتایج نشان می‌دهند که تعلق خاطر به دانشگاه فرهنگیان نه تنها به طور مستقیم بر هویت حرفه‌ای معلمی تأثیر دارد، بلکه از طریق تربیت اجتماعی نیز اثرگذاری قابل توجهی دارد. مسیر تعلق خاطر → تربیت اجتماعی → هویت معلمی به‌عنوان یک مسیر میانجی قوی و معنادار شناسایی شد.

مسیر تعلق خاطر → تربیت اجتماعی ضریب استاندارد شده ۰.۶۸ و مقدار p-value کمتر از ۰.۰۰۱ نشان می‌دهد که رابطه‌ای قوی و معنادار میان تعلق خاطر دانشجومعلم‌ان به دانشگاه فرهنگیان و تربیت اجتماعی آنان وجود دارد. این بدان معناست که هرچه دانشجو احساس تعلق بیشتری به محیط دانشگاهی داشته باشد، مشارکت اجتماعی، درونی‌سازی ارزش‌ها، و تفکر انتقادی او نیز تقویت می‌شود. تعلق خاطر به‌عنوان یک عامل انگیزشی و روان‌شناختی، زمینه‌ساز رشد تربیت اجتماعی در بستر دانشگاه است.

مسیر تربیت اجتماعی → هویت معلمی ضریب استاندارد شده ۰.۷۱ و مقدار p-value کمتر از ۰.۰۰۱ بیانگر آن است که تربیت اجتماعی تأثیر مستقیم و بسیار معناداری بر شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمی دارد. این یافته نشان می‌دهد که دانشجومعلم‌انی که در زمینه‌های اجتماعی فعال‌تر هستند، ارزش‌های حرفه‌ای را بهتر درونی می‌کنند و نقش معلمی را با تعهد

بیشتری می‌پذیرند. تربیت اجتماعی به‌عنوان یک سازوکار کلیدی، موجب تعمیق هویت حرفه‌ای در فرآیند تربیت معلم می‌شود.

مسیر تعلق خاطر → هویت معلمی ضریب استاندارد شده ۰.۵۹ و مقدار p-value کمتر از ۰.۰۰۱ نشان می‌دهد که تعلق خاطر به دانشگاه فرهنگیان به‌طور مستقیم نیز بر هویت حرفه‌ای معلمی تأثیرگذار است. این رابطه نشان می‌دهد که احساس تعلق، حتی بدون واسطه تربیت اجتماعی، می‌تواند موجب تقویت ادراک نقش حرفه‌ای،

جدول ۷، ضرایب مسیر استاندارد شده پرسشنامه تعلق خاطر در مدل SEM

مسیر	ضریب استاندارد	خطای استاندارد	P-value
تعلق فردی → هویت معلمی	۰.۶۵	۰.۰۴	۰.۰۰۱ <
حمایت مسئولین → هویت معلمی	۰.۷۲	۰.۰۶	۰.۰۰۱ <
مشارکت در دانشگاه → هویت معلمی	۰.۵۹	۰.۰۷	۰.۰۰۱ <
احساس رعایت احترام و عدالت → هویت معلمی	۰.۵۵	۰.۰۶	۰.۰۰۲
احساس مثبت → هویت معلمی	۰.۱۸	۰.۰۵	۰.۰۰۲
مشارکت علمی → هویت معلمی	۰.۶۲	۰.۰۵	53۰.۰

این جدول نتایج مدل معادلات ساختاری (SEM) را نشان می‌دهد که رابطه بین متغیرهای تعلق خاطر و هویت معلمی را بررسی می‌کند. ضرایب مسیر استاندارد شده، خطای استاندارد، و سطح معناداری (pvalue) برای هر مسیر به شرح زیر تفسیر می‌شوند:

۱. مسیر تعلق خاطر و هویت معلمی: ضریب استاندارد شده ۰.۵۹، نشان می‌دهد که افزایش یک واحد انحراف معیار در «تعلق خاطر به دانشگاه»، منجر به افزایش ۰.۶۵ واحد انحراف معیار در «هویت معلمی» می‌شود. بنابراین رابطه مستقیم، قوی، و بسیار معنادار وجود دارد. این یافته تأیید می‌کند که تعلق خاطر دانشجویان به دانشگاه، نقش محوری در شکل‌گیری هویت حرفه‌ای آنان به عنوان معلم دارد. این نتیجه با پژوهش‌های پیشین (مثل استرایهورن، ۲۰۱۸) همسوست که بر اهمیت تعلق خاطر در توسعه تعهد حرفه‌ای تأکید داشتند.

۲. مسیر حمایت مسئولین و هویت معلمی: ضریب استاندارد شده ۰.۷۲، نشان می‌دهد که حمایت مسئولین و استادان بیشترین تأثیر را بر هویت معلمی دانشجویان دارد. بنابراین حمایت نهادی (مانند پاسخگویی مسئولین، تعامل مثبت استادان، و پشتیبانی آموزشی) سنگ بنای تقویت تعلق خاطر دانشجویان و هویت معلمی است. این موضوع اهمیت سیاست‌گذاری برای بهبود تعاملات رسمی در دانشگاه را برجسته می‌کند.

۳. مسیر مشارکت در دانشگاه و هویت معلمی: ضریب استاندارد شده ۰.۹، نشان می دهد که مشارکت دانشجویان در فعالیت های دانشگاهی (مانند کارگاه ها، انجمن ها، و پروژه های گروهی) تأثیر قابل توجهی بر هویت معلمی دارد. هرچه دانشجویان بیشتر در محیط دانشگاه درگیر شوند، احساس تعلق آنان و هویت معلمیشان تقویت می شود.

۴. مسیر احساسات مثبت و هویت معلمی: ضریب استاندارد شده: ۰.۸، نشان می دهد که احساسات کلی مثبت نسبت به دانشگاه (مانند رضایت از امکانات یا جو آموزشی) تأثیر ضعیف تری بر هویت معلمی دارد. اگرچه این رابطه معنادار است، اما شدت آن نسبت به سایر عوامل کمتر است. این نشان دهد که عوامل ساختاری (مانند حمایت مسئولین) نسبت به عوامل احساسی (مانند رضایت کلی) تأثیر قوی تری بر هویت معلمی دارند.

۵. مسیر احساس رعایت احترام و عدالت → هویت معلمی: ضریب استاندارد شده ۰.۵ و مقدار p-value برابر با ۰.۰۰۲ به دست آمد. این نتیجه نشان می دهد که رابطه مثبت است، و از نظر آماری معنادار است.

۶. مسیر مشارکت علمی → هویت معلمی: ضریب استاندارد شده ۰.۲ و مقدار p-value برابر با ۰.۰۵۳ محاسبه شد. این مقدار نیز در سطح اطمینان ۹۵٪ ($p < 0.05$) معنادار نیست، اگرچه بسیار نزدیک به آستانه معناداری است. این می تواند حاکی از آن باشد که مشارکت علمی (مانند شرکت در کنفرانس ها و پروژه های پژوهشی) به خودی خود یک پیش بین مستقیم و قوی برای هویت معلمی نیست. بلکه، ممکن است شرط لازم اما ناکافی باشد و اثر کامل آن در کنار سایر عوامل (مانند حمایت استادان و احساس تعلق) ظاهر شود. این نتیجه بر اهمیت در نظر گیری تعامل پیچیده بین عوامل مختلف در شکل گیری هویت حرفه ای تأکید می کند.

تجربه و تحلیل

جدول ۸. اثرات غیر مستقیم در مدل

مسیر	ضریب استاندارد	خطای استاندارد	p-value
تعلق خاطر → تربیت اجتماعی → هویت معلمی	۰.۴۸	۰.۰۴	$0.001 <$
تعلق خاطر → مشارکت علمی → تربیت	۰.۲۶	۰.۰۳	$0.001 <$

مسیر	ضریب استاندارد	خطای استاندارد	p- value
اجتماعی			
تحلیل مسیرها نشان داد که تربیت اجتماعی نقش میانجی مهمی در انتقال اثر تعلق خاطر به هویت حرفه‌ای دارد. همچنین، مشارکت علمی دانشجویان به عنوان یکی از مولفه‌های تعلق خاطر، به طور غیرمستقیم موجب ارتقای تربیت اجتماعی آنان می‌شود. این یافته‌ها تاکید می‌کنند که تربیت اجتماعی نه تنها یک پیامد تربیتی بلکه یک سازوکار کلیدی در شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمان آینده است. مسیر «تعلق خاطر → تربیت اجتماعی → هویت معلمی»: ضریب استاندارد شده ۰.۴۸ و $p\text{-value} < ۰.۰۰۱$ به دست آمده است. این بدان معناست که تعلق خاطر دانشجوی معلمان به دانشگاه فرهنگیان، از طریق ارتقای تربیت اجتماعی آنان، به صورت غیرمستقیم بر شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمی تأثیر می‌گذارد. تربیت اجتماعی در این مسیر به عنوان یک متغیر میانجی عمل می‌کند و شامل مؤلفه‌هایی چون مشارکت اجتماعی، درونی‌سازی ارزش‌های اجتماعی، و تقویت تفکر انتقادی است. دانشجوی معلمان که احساس تعلق بیشتری به محیط دانشگاهی دارند، تمایل بیشتری به مشارکت در فعالیت‌های جمعی، پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی، و تحلیل مسائل تربیتی از منظر اخلاقی و فرهنگی نشان می‌دهند؛ این ویژگی‌ها به نوبه خود، زمینه‌ساز شکل‌گیری هویت حرفه‌ای آنان می‌شود. بر اساس یافته‌های به دست آمده، می‌توان نتیجه گرفت که تربیت اجتماعی نقش کلیدی در انتقال اثر تعلق خاطر به هویت معلمی دارد و این مسیر غیرمستقیم از نظر آماری بسیار معنادار است. این یافته نشان می‌دهد که تقویت تربیت اجتماعی باید به عنوان یکی از اهداف اصلی برنامه‌های تربیت معلم در نظر گرفته شود. دانشگاه فرهنگیان می‌تواند با فراهم‌سازی محیطی مشارکتی، اخلاقی محور و انتقادی، زمینه‌ساز رشد تربیت اجتماعی دانشجوی معلمان شود و از این طریق، هویت حرفه‌ای آنان را به صورت پایدار و عمیق شکل می‌دهد. پژوهش حاضر نشان داد که تعلق خاطر دانشجوی معلمان به دانشگاه فرهنگیان یکی از ارکان اساسی در شکل‌گیری هویت حرفه‌ای آنان، به ویژه در چارچوب تربیت اجتماعی، محسوب می‌شود. در بستر تربیت معلم، احساس تعلق به دانشگاه بیش از یک واکنش احساسی یا شناختی فردی است؛ بلکه تجربه‌ای چندلایه است که با تعاملات آموزشی، درونی‌سازی ارزش‌ها، و پذیرش نقش اجتماعی معلمی درآمیخته است (Allen et al., 2021).			

دانشجومعلم‌ان در دانشگاه فرهنگیان در مرحله‌ای قرار دارند که نه تنها به مهارت‌های تدریس نیازمندند، بلکه باید ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی را نیز به‌عنوان بخشی از وظیفه تربیتی خود درک و نهادینه کنند (Beijaard et al., 2004). تعلق خاطر به محیط دانشگاهی، زمینه را برای این نهادینه‌سازی فراهم می‌سازد؛ چراکه فرد در بستر امن، محترمانه و مشارکتی، خود را بخشی مؤثر از فرآیند تربیت می‌داند و نسبت به مسئولیت‌های حرفه‌ای احساس تعهد بیشتری دارد. نتایج تحلیل‌های این پژوهش مشخص ساخت که حمایت استادان و مسئولین دانشگاهی، مشارکت فعال دانشجویان و تجربه احساس مثبت نسبت به محیط دانشگاه، سه عامل تأثیرگذار بر تعلق خاطر هستند که به‌طور مستقیم بر تربیت اجتماعی و توسعه هویت حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان اثرگذارند.

نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان داد که تعامل حمایتی و انگیزشی اعضای هیئت‌علمی قوی‌ترین عامل در تقویت احساس تعلق است. این حمایت، نه تنها سبب افزایش تعاملات علمی و آموزشی می‌شود، بلکه اعتماد متقابل و درک نقش تربیتی معلم را تقویت می‌کند. مشابه با نتایج Taheri و همکاران (۲۰۲۴)، این نوع پشتیبانی موجب بهبود مهارت‌های ارتباطی و خودکارآمدی آموزشی در دانشجومعلم‌ان می‌شود. مشارکت، پلی ارتباطی میان دانشجو و محیط دانشگاهی است. فعالیت‌های فوق‌برنامه، انجمن‌های دانشجویی، نشست‌های علمی و فرصت‌های یادگیری گروهی نه تنها باعث افزایش تعاملات اجتماعی می‌شوند، بلکه زمینه‌ساز رشد ارزش‌های مرتبط با تربیت اجتماعی از جمله مسئولیت‌پذیری، همبستگی اجتماعی و تفکر انتقادی نیز هستند (Busey & Waters, 2015). این نتایج نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتر در زیرساخت‌های مشارکتی را تقویت می‌کند. احساس مثبت نسبت به دانشگاه، نشانه‌ای از ادراک مثبت دانشجو از عدالت، احترام، تعامل‌پذیری و کیفیت خدمات آموزشی است. با اینکه این عامل به تنهایی نمی‌تواند ضامن شکل‌گیری هویت معلمی باشد، در تعامل با دیگر مؤلفه‌ها، فضای روانی مناسبی برای یادگیری و تعاملات آموزشی اثربخش ایجاد می‌کند. این نتایج با یافته‌های Salimi و همکاران (۲۰۱۸) همخوانی دارد که بر لزوم بهبود وضعیت محیط آموزشی دانشگاه فرهنگیان از نگاه دانشجویان تأکید دارد.

براساس یافته‌های این پژوهش، تعلق خاطر دانشجومعلم‌ان به دانشگاه فرهنگیان نقش کلیدی در ارتقای کیفیت تربیت اجتماعی، توسعه هویت حرفه‌ای معلمی، و افزایش تعهد تربیتی آنان دارد. این احساس تعلق، از طریق حمایت استادان، مشارکت فعال دانشجویان و

ادراک مثبت از محیط دانشگاهی شکل می‌گیرد و موجب درونی‌سازی ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی در فرآیند تربیت معلم می‌شود (Allen et al., 2021; Beijaard et al., 2004). در نتیجه، دانشگاه فرهنگیان باید راهبردهایی را برای تقویت تعلق خاطر دانشجویان با تمرکز بر تربیت اجتماعی تدوین کند. این راهبردها می‌توانند شامل موارد زیر باشند:

- تدوین سیاست‌های رسمی برای افزایش حمایت استادان از دانشجویان، به‌ویژه در تعاملات آموزشی و پژوهشی؛
  - توسعه انجمن‌های علمی - اجتماعی و برنامه‌های مشارکتی با تأکید بر موضوعات مرتبط با جامعه و آموزش؛
  - برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای استادان با هدف ارتقای مهارت‌های ارتباطی، همدلی و ایجاد فضای یادگیری حمایت‌گر؛
  - بازنگری در فرآیندهای مدیریتی جهت افزایش شفافیت، عدالت سازمانی و فرصت‌های برابر مشارکت دانشجویان در امور آموزشی و فرهنگی.
- تربیت اجتماعی، نیازمند معلمانی است که علاوه بر دانش تخصصی، دارای نگرش‌های اجتماعی، تعهد اخلاقی و توانایی تربیتی باشند. تعلق خاطر به دانشگاه در سطحی عمیق، موجب درونی‌سازی این عناصر می‌شود. دانشجومعلمی که خود را متعلق به دانشگاه می‌داند، در نقش حرفه‌ای‌اش نیز احساس مسئولیت بیشتری می‌کند، با جامعه هدف تعامل مؤثرتری دارد و دغدغه‌های تربیتی را در آموزش خود لحاظ می‌نماید. بر همین اساس پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی به موضوعات زیر بپردازند:
- بررسی ارتباط تعلق خاطر با کیفیت تدریس، عملکرد آموزشی و یادگیری دانش‌آموزان؛
  - ارزیابی تأثیر تعلق خاطر بر توسعه مهارت‌های اجتماعی، اخلاق حرفه‌ای و تعهد شغلی معلمان؛
  - تحلیل نقش تفاوت‌های جنسیتی، فرهنگی و منطقه‌ای در ایجاد یا تقویت احساس تعلق در دانشگاه فرهنگیان.

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

References

- Abedi, M., & Colleagues. (2024). *The Role of Happiness in Iran's Educational System*. University of Tehran Press. (In Persian)
- Ahn, M. Y., & Davis, H. H. (2019). Four domains of students' sense of belonging to the university. *Studies in Higher Education*, 44(11), 113.
- Argyle, M. (2021). *The Psychology of Happiness* (Translated by D. Rezaei). Roshd Publications.
- Alborzi, M., & Aghamohammadi, S. (2024). Exploring university belonging among culturally active students at Shiraz University during the COVID-19 crisis: A mixed-method study. *Farhangian University Journal of Educational Research*, 10(39), 85–110. (In Persian)
- Allen, K. A., Kern, M. L., Rozek, C. S., McInerney, D. M., & Slavich, G. M. (2021). Belonging: A review of conceptual issues, an integrative framework, and directions for future research. *Australian Journal of Psychology*, 73(1), 87–102. <https://doi.org/10.1080/00049530.2021.1883409>
- Bagheri Sharif Abadi, F. (2024). Happiness and Subjective Wellbeing in Children. *Educational Sciences Research Institute*. (In Persian)
- Beijaard, D., Meijer, P. C., & Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and Teacher Education*, 20(2), 107–128. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2003.07.001>
- Busey, C. L., & Waters, S. (2015). Who are we? The demographic and professional identity of social studies teacher educators. *The Journal of Social Studies Research*, 39(2), 63–74. <https://doi.org/10.1016/j.jssr.2015.07.001>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Firouzjaeian, A. A., & Hashemian, B. (2018). Sociological Analysis of Academic Alienation. *Cultural Strategy*, 11(41), 105131. (In Persian)
- Groenewald, E., & Arnold, L. (2024). Teacher professional identity: Agentic actions of a novice teacher in a challenging school context. *Teachers and Teaching*, Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/13540602.2024.2308890>
- Glasser, W. (1998). *Choice Theory: A New Psychology of Personal Freedom*.
- Ghol Lor Ata, N., & Colleagues. (2023). Happiness in the Quran and Its Impact on Children's Social Development. *Journal of Religious and Educational Research*, 20(2), 105128. (In Persian)

- Hamidi Zadeh, K., & Colleagues. (2023). The Impact of Religious Education on Life Satisfaction of Primary School Students. *Journal of Psychological Studies*. (In Persian)
- Hernandez, B. (2001). Place attachment: Conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology*, 18(1), 529.
- Kamali, F., Jokar, B., Hosseinchari, M., Khormaei, F., & Fouladchang, M. (2024). University Engagement as a Determinant of Identity: Qualitative Analysis of Students' Semantic System at Shiraz University. *Learning and Education Studies*, 15(84), 4664. (In Persian)
- Kenrick, D. T., Griskevicius, V., Neuberg, S. L., & Schaller, M. (2010). Renovating the pyramid of needs: Contemporary extensions built upon ancient foundations. *Perspectives on Psychological Science*, 5(3), 292-314.
- Kelly, M. L., Willis, R., & Nieuwoudt, J. E. (2021). A sense of belonging at university: student retention, motivation and enjoyment. *Journal of Further and Higher Education*, 46(2), 112.
- Khodabakhshi, S., Safari, Y., & Nateghi, F. (2023). Design and validation of a cultural education model for student-teachers at Farhangian University. *Journal of Educational Innovations*, 22(3), 45–68. (In Persian)
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Nikoumanzar, S. (2024). Analysis of Happiness Concepts in the Holy Quran. *Journal of Islamic Studies*, 28(3), 158-180. (In Persian)
- Samadieh, H., Sadri, M., Heidari Jaghargh, K., & Esfalani, Y. (2023). The Relationship of Basic Needs Satisfaction in Friendship Relationships to Students' Academic Engagement during COVID19: The Mediating Role of Sense of Belonging to University. *Journal of Research in Behavioral Sciences*, 21(2), 410-422. (In Persian)
- Samadieh, H., & Tanhayeh Reshvanloo, F. (2023). The Relationship Between Sense of Belonging and Life Satisfaction Among University Students: The Mediating Role of Social Isolation and Psychological Distress. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 6(3), 1124. (In Persian)
- Samadieh, H., Kareshki, H., Amin Yazdi, S. A., & Hejazi, E. (2024). Motivational Antecedents of Students' Sense of Belonging to University: The Role of Autonomy, Competence, Relatedness and Individual Interest. *Education Strategies in Medical Science*, 17(1), 3344. (In Persian)
- Scanlon, M., Leahy, P., Jenkinson, H., & Powell, F. (2020). 'My biggest fear was whether or not I would make friends': Workingclass students' reflections on their transition to university

- in Ireland. *Journal of Further and Higher Education*, 44(6), 753-765.
- Shalka, T. R., & Leal, C. C. (2020). Sense of belonging for college students with PTSD: The role of safety, stigma, and campus climate. *Journal of American College Health*, 68(1), 18.
- Slaten, C. D., Elison, Z. M., Deemer, E. D., Hughes, H. A., & Shemwell, D. A. (2018). The development and validation of the university belonging questionnaire. *The Journal of Experimental Education*, 86(4), 633-651.
- Suhlmann, M., Sassenberg, K., Nagengast, B., & Trautwein, U. (2018). Belonging mediates the effects of student-university fit on wellbeing, motivation, and dropout intention. *Social Psychology*, 49(1), 1628.
- Taheri, M., Farhadi Rad, H., Parsa, A., & Shahi, S. (2024). CoCreation Model of Student-Teachers at Farhangian University Towards Developing Community Based Educational Leadership Capacity. *Educational and Schooling Studies*, 13(41), 149-171. (In Persian)
- Tett, L., Cree, V. E., & Christie, H. (2017). From further to higher education: Transition as an ongoing process. *Higher Education*, 73(3), 389-406.
- Wilson, K. L., Murphy, K. A., Pearson, A. G., Wallace, B. M., Reher, V. G., & Buys, N. (2016). Understanding the early transition needs of diverse commencing university students in a health faculty: Informing effective intervention practices. *Studies in Higher Education*, 41(6), 1023-1040.
- Yari Dehnavi, M., & Shafiei Apourvari, N. (2021). Analyzing Student-Teachers' Lived Experiences of Interaction Between Professional Identity and Personal Educational Philosophy. *Educational Sciences from an Islamic Perspective*, 9(16), 293-319. (In Persian).
- Wilson, K. L., Murphy, K. A., Pearson, A. G., Wallace, B. M., Reher, V. G., & Buys, N. (2016). Understanding the early transition needs of diverse commencing university students in a health faculty: informing effective intervention practices. *Studies in Higher Education*, 41(6), 1023-1040.
- Won, S., Hensley, L. C., & Wolters, C. A. (2021). Brief research report: Sense of belonging and academic helpseeking as self-regulated learning. *The Journal of Experimental Education*, 89 (1), 112-124.